

Arvuti ja IKT kasutamise alused

Juurdepääsetavuse tööriistad

- Klaviatuuri kiirkäsklused

Sissejuhatus

See brošüür, mida sa loed,

on osa brošüüride sarjast.

Brošüüride sari õpetab,

kuidas kasutada arvutit ja internetti.

Brošüürid on kirjutatud

lihtsalt loetavas ja arusaadavas keeles.

Iga brošüür on erineva teema kohta.

Brošüüride sarja kõik teemad:

- 1. Arvuti sisse ja välja lülitamine
- Hiir ja klaviatuur
- 2. Töölaud: failide liigutamine,

kaustade loomine ja kustutamine

- 3. Juurdepääsetavuse tööriistad
- Klaviatuuri kiirkäsklused
- 4. Mälupulk
- 5. Microsoft Word
- 6. Videoredaktor
- 7. Ohutus internetis

- 8. Google Chrome
- 9. Google Maps
- 10. YouTube
- 11. Gmail
- 12. Facebook ja Messenger
- 13. Pixlr X
- 14. Curriculum Vitae Europass

Brošüüride sarja on kirjutanud eksperdid

7-st organisatsioonist.

Need 7 organisatsiooni on:

Associazione Uniamoci Onlus Itaaliast

Asociacija "Aktyvus Jaunimas"

Leedust

Centro Social e Paroquial Santos Martires

Portugalist

Tallinna Tugikeskus Juks Eestist

IES El Greco Hispaaniast

Towarzystwo Wspierania Inicjatyw

Spolecznych Alpi Poolast

Università Degli Studi Di Catania Itaaliast

Projekti kohta leiad rohkem lihtsalt loetavat ja arusaadavat infot sellelt veebilehelt:

https://accessibleinformationmaterial.blogspot.com/

Brošüüride sari on loodud

Erasmus+ projekti tulemusel.

Selle Erasmus+ projekti nimi on

Accessible Information Material.

SÕNAVARA

Erasmus+ on Euroopa Liidu programm,

mis rahastab erinevaid projekte.

Juurdepääsetavuse rakendused

Sissejuhatus

Juurdepääsetavuse tööriistad on loodud selleks,

et erivajadustega inimestel oleks lihtsam tehnoloogiat kasutada.

Juurdepääsetavus on sama tähendusega mõiste

nagu ligipääsetavus.

Sinu arvutis on mitmeid tööriistu,

mida saad kohandada vastavalt oma vajadusetele.

Juurdepääsetavuse tööriistad

- Klõpsa Windowsi nupul Start.
- Seejärel klõpsa avanenud menüüs valikul Sätted.

Avaneb aken.

- Klõpsa Hõlbustus.

Sätted								_	٥	$\times$
			Window	vsi sätte	ed					
			Otsi sätet		٩					
旦	Süsteem Kuva, heli, teatised, toide		Seadmed Bluetooth, printerid, hiir		Telefon Seo oma Android, iPhone		Võrk ja Internet Wi-Fi, lennurežiim, VPN			
Ľ	Isikupärastamine Taust, lukustuskuva, värvid		Rakendused Desinstallimine, vaikesätted, valikulised funktsioonid	8	Kontod Teie kontod, meil, sünkroonimine, töö, teised inimesed	色 A字	Kellaaeg ja keel Kõne, piirkond, kuupäev			
8	Mängimine Mänguriba, jäädvustused, leviedastus, mängurežiim	¢,	H ölbustus Jutustaja, luup, suur kontrastsus	Q	Otsi Otsi minu faile ja õigusi	A	Privaatsus Asukoht, kaamera, mikrofon			
C	Värskendamine ja turvalisus Windows Update, varundus, taastamine									

Avaneb aken, mille vasakul küljel näed kõiki töövahendeid,

mida on võimalik muuta.

← Sätted		- a ×
ය Avaleht	Ekraan	
Otsi sätet P	Muutke kuva paremini vaadatavaks.	Seostuvad sätted
Hölbustus	Taketi euromake muutmina	Tausta sätted
	Nädistaket	Värvisätted
Reman	Lohistage lugurit, kuni näidisteksti on lihtne lugeda ja seejärel klõpsake munor. Raisenda	Kujundussätted
 Luin 	A A	Kas teil on küsimusi?
Varvifiltrid	Ratenda	Kõrge kontrastsuse sisselülitamine Värvifiltrite kasutamine
* Suur kontrastsus	Tee kõik suuremaks	Spikker
다와 Jutustaja	Rakenduste ja tekstide suuruse muutmine põhiekraanil	Andke tagasisidet
Kaameraotsing	100% Muudel kuvatteit kuvatteite ja tekstide suuruse muutmine	
^ង ភ្នំ Kursor ja osuti	Hinkursori varivi ja buuruse muutmine	
Kuulmine	Tee kõik heledamaks	
dı) Heli	Sisseehitatud kuvari kuvaheleduse muutmine	
EZI Subtiitrid	Yk Heleduse automaatne muutmine või 6övalgustuse kasutamine	
Suhtlus	Windowsi kasutamise lihtsustamine ja	
🖟 Kõne	isikupärastamine	
📾 Klaviatuur	Kvva animasioonid Windowss Sees	
() Hiir	Kura Windows läbipaistrus	
G Silmjuhtimine	Peida automaatselt kerimisribad Windowsis	

Ekraani vaatamise	parandamine
-------------------	-------------

- Klõpsa nupul Ekraan. 🖃	aan. 🖵 Ekraan
--------------------------	---------------

← Sätted	- 0 ×
û Avaleht	Ekraan
Otsi sätet 🔎	Muutke kuva paremini vaadatavaks.
Hõlbustus	Teksti suuremaks muutmine
Nägemine	Näidistekst
🖵 Ekraan	Lohistage liugurit, kuni näidisteksti on lihtne lugeda ja seejärel klöpsake nuppu Rakenda
©, Luup	Α
Värvifiltrid	Rakenda
※ Suur kontrastsus	Tee kõik suuremaks
오 Jutustaja	Rakenduste ja tekstide suuruse muutmine põhiekraanil
Variation	150% (soovitatav) V
Kaameraotsing	Muudel kuvaritel kuvatavate rakenduste ja tekstide suuruse muutmine
🏷 Kursor ja osuti	Hiirekursori värvi ja suuruse muutmine
Kuulmine	Tee kõik heledamaks

- Teksti ekraanil suuremaks muutmiseks,

klõpsa liugribal, mis asub näidisteksti all.

Vajuta klaviatuuril **parema noole klahvi klahvi**.

Iga kord, kui vajutad seda klahvi,

muutub näidistekst suuremaks.

Näidiste	ekst		
ohistage liug	urit, kuni näidisteksti o a	n lihtne lugeda ja seejäre	l klõpsak
uppu nukene			

- Kui tekst on sinu jaoks piisavalt suur, klõpsa Rakenda.

- Ekraanil kõikide asjade suuremalt nägemiseks,

klõpsa menüül Tee kõik suuremaks asuval noolel. 🖂

Avanevad erinevad valikud.

- Vali, kui palju soovid kogu ekraani sisu suuremaks muuta.

Selleks klõpsa ühel valikutest.

Tee kõik suuremaks	
Rakenduste ja tekstide suuruse muutmine	põhiekraanil
100%	
125%	stide suuru
150% (soovitatav)	
175%	

Hiire kursori ja osuti värvi ja suuruse muutmine

- Klõpsa liugribal.

Seejärel vajuta klaviatuuril paremat noole klahvi.

Iga kord kui vajutad seda klahvi,

muutub hiirekursor suuremaks.

Kursor ja osuti
Muutke hiirekursori, kursori ja puudutuse tagasiside nägemine hõlpsamaks.
Muuda hiirekursori suurust ja värvi
Muuda hiirekursori suurust
Hiirekursori värvi muutmine

- Vaata hiirekursori värvivalikuid ja klõpsa sellel,

mis on sinu jaoks kõige paremini märgatav.

- Kui klõpsad valikul, mille kujutisel on värviline ring, siis ilmuvad soovitatavad värvid.

Klõpsa värvil, mida eelistad.

Tekstikursori nähtavamaks muutmine

- Klõpsa nupul **Tekstikursor.** I
- Klõpsa lüliti sisse. 🗢 Sees
- Kursori näidiku suuremaks muutmiseks klõpsa liugribal.

Seejärel vajuta klaviatuuril parema noole klahvi.

Iga kord, kui vajutad noole klahvi, muutub kursori näidik suuremaks. Näidiku suurust saad jälgida näidistekstil Näidiku suurust saad muuta ka liigutades näidikut hiirega.

Kursori näidiku värvi muutmiseks

klõpsa oma eelistatud värvil

soovitatud näidiku värvide seast.

- Kursori paksemaks muutmiseks

klõpsa liugribal.

Seejärel vajuta klaviatuuril parema noole klahvi.

	Tekstikursor
	Kasuta teksti kursori näidikut
	Lülita teksti kursori näidik sisse
	Sees Sees
	Teksti kursori suuruse näidiku muutmine
_	Siin on näidistekst. Ja siin onveel näidis teksti ja siin on veel rohkem.
•	
	Soovitatud tekstikursori näidiku värvid
	+ Kohandatud värvi valimine

Saate muuta teksti kursori ilmet
Muuda teksti kursori paksust

Tekstikursor

Ekraani osade suumimine

Luubi saad sisse lülitada kasutades ka klaviatuuri.

Luubi saad välja lülitada kasutades ka klaviatuuri.

- Suumimise taseme valimiseks klõpsa + või - .

Suumimise tase näitab, kui palju töötav luup

suurendab sinu ekraanil olevat pilti.

Luup
Suurendi abil saate ekraani osi suurendada. Suurendi saab töötada täisekraanil, eraldi aknas või luubina, mis järgib ekraanil hiirekursori ekraani ümber.
Suurendaja kasutamine
Suurendi sisselülitamine
Sees
Vajutage Windowsi logoga klahvi ₩ + pluss (+) luubi sisselülitamiseks. Vajutage Windowsi logoga klahvi ₩ + paoklahv (Esc) luubi väljalülitamiseks.
Arvutis kõige suuremaks muutmine
Muuda suumitaset - 100% + Suumiskaala muutmine
100% (vaikesäte)
Vajutage Windowsi logoga klahvi 🚅 + Pluss- (+) või miinusklahv (-) sisse või välja suumimiseks. Või vajutage pikalt klahvikombinatsiooni Ctrl + Alt ja suurendamiseks või vähendamiseks kasutage hiireratast.
Suurendi käivitamine pärast sisselogimist

- Suumiskaalat ehk suumi kasvu saad muuta,

kui klõpsad vastaval m	enüül.
Suumiskaala muutmine	
100% (vaikesäte)	$\sim$

5%
10%
25%
50%
100% (vaikesäte)
150%
200%
400%

- Klõpsa sellel **suumi kasvul**, mida eelistad.

Suumi kasv näitab seda, kui palju suureneb ekraanil nähtav

luubi kasutamise ajal.

- Kui soovid, et luup hakkaks tööle automaatselt,

klõpsa ühel kahest **suurendi käivitamise** valikust:

- Klõpsa valikul Pildi ja teksti servade silumine,

et kontrollida, kas ekraani on parem vaadata.

Valiku välja lülitamiseks klõpsa uuesti kastil.

- Klõpsa Värvide pööramine, kui pööratud värvid

aitavad sul teksti paremini lugeda.

Kui luup töötab, saad pöörata ekraani värve. Selleks võid klaviatuuril vajutada Ctrl + Alt + I. Ctrl + * + I Pööramisel muutuvad mustad värvid valgeks ja vastupidi. Ka muud värvid muutuvad vastavalt sellele.

- Klõpsa menüüle Vaate valimine, et muuta luubi vaadet.

Luupi nimetatakse ka suurendajaks.

- Klõpsa ühel valikutest.

Suurendaja vaate muutmine	_
Dokitud (Ctrl + Alt + D)	
Täisekraan (Ctrl + Alt + F)	
Luup (Ctrl + Alt + L)	eks.

Luubi vaate muutmine kasutades kiirkäskluseid

Täisekraani vaate kasutamiseks, vajuta Ctrl + Alt + F.

Dokitud vaate kasutamiseks, vajuta Ctrl + Alt + D.

Luubi vaate kasutamiseks, vajuta Ctrl + Alt + L.

Vaadete vahel liikumiseks, vajuta Ctrl + Alt + M.

Kasuta seda, et kiiresti võrrelda erinevaid vaateid.

Leia, milline neist on töötab sinu jaoks kõige paremini.

Suumimise ajal ajutiselt kogu ekraani näitamiseks,

vajuta Ctrl + Alt + tühikuklahv.

Sõltuvalt sellest, kuidas sa Windowsis ringi liigud, saad muuta luubi töötamise viisi sulle paremini sobivaks. Sa peaksid katsetama erinevate sätetega, et aru saada, mis töötab sinu jaoks kõige paremini.

Luup võib jälgida hiirekursorit, klaviatuuri fookust, teksti sisestamise kohta, Jutustaja tööriista kursorit. Vastava sätte valimiseks klõpsa selle ees olevat kastikest.

Luup suudab lugeda häälega sinu ekraanilt teksti.

Selleks peab luup olema sisse lülitatud.

- Lugemise alustamiseks kursori asukohast,

vajuta Ctrl + Alt + Enter.

Sama kiirkäsklus peatab ja jätkab lugemist.

Teine viis lugemise alustamiseks on vajutada ja hoida Ctrl + Alt

ja klõpsata hiire vasaku klahviga soovitud alustamise kohta.

- Lugemise lõpetamiseks vajuta suvalist klahvi.

Ekraani värvifiltrite muutmine

- Klõpsa nupul Värvifiltrid. 🛞 Värvifiltrid

Värvifilter võib aidata paremini eristada asju,

mis erinevad ainult värvi poolest.

- Klõpsa lüliti sisse.

- Klõpsa erinevate filtrite valikutel, et näha,

milline neist sobib sulle kõige paremini.

Kui klõpsad valikul, siis hakkab filter kohe tööle.

Värvifiltrite valikud

Värvifiltrid

- Valige ekraanil elementide paremaks kuvamiseks värvifilter
- O Pööratud halliskaala
- Või valige värvipimedusfilter, et muuta üheksa värvi rattal paremini
- O Puna-roheline (roheline nõrk, deuteranoopia)
- O Puna-roheline (punane nõrk, protanoopia)
- Sini-kollane (tritanoopia)

Värvifiltrid

- Valige ekraanil elementide paremaks kuvamiseks värvifilter
- O Pööratud (tagurpidi värvid ekraanil)
- 🔿 Halliskaala
- Pööratud halliskaala

Või valige värvipimedusfilter, et muuta üheksa värvi rattal paremini

- O Puna-roheline (roheline nõrk, deuteranoopia)
- O Puna-roheline (punane nõrk, protanoopia)
- O Sini-kollane (tritanoopia)

Värvipimeduse filtrite valikud

Suure kontrastsuse lisamine tekstile ja rakendustele

Suur kontrastsus lisatakse, et ekraan oleks paremini nähtav.

- Klõpsa nupul **Suur kontrastsus.** 🔅 Suur kontrastsus

- Klõpsa lüliti sisse. 💽 Sees

Windows võib kuvada ekraanile hetkeks teksti "Palun oodake".

Pärast seda on ekraanil olevad värvid muudetud.

- Klõpsa menüüle Valige kujundus.

Valige kujundus	
Suure kontrastsusega valge	$\sim$

- Vali kujundus, mis tundub sinu jaoks kõige parem.

Kui klõpsad soovitud kujundusel, siis rakendub see koheselt.

- Võid proovida kõiki kujundusi ja valida oma eelistuse.

Kujunduse valikud

luur lah

/alig Su

Suur kontrastsus				
Kasutage suurt kontrastsust				
Suure kontrastsuse sisselülitamine				
Sees Sees				
Suure kontrastsuse sisse- ja väljalülitamiseks vajutage klahvikombinatsiooni vasak Alt + vasak Shift + Print Screen.				
Valige kujundus				
Suure kontrastsusega valge $\sim$				
Valige suure kontrastsusega värvide kohandamiseks värviline ristkülik				
Tekst				
Hüperlingid				
Keelatud tekst				
Valitud tekst				
Nupu tekst				
Taust				
Rakenda Loobu				

ur kontrastsus	Suur kontrastsus	
tage suurt kontrastsust Kasutage suurt kontrastsust		
kontrastsuse sisselülitamine	Suure kontrastsuse sisselülitamine	
Sees	Sees	
kontrastsuse sisse- ja väljalülitamiseks vajutage sombinatsiooni vasak Alt + vasak Shift + Print Screen. klahvikombinatsiooni vasak Alt + vasak Shift + Print Screen.		
e kujundus	Valige kujundus	
r kontrastsus 1 V	Suur kontrastsus 2 🗸 🗸	
e suure kontrastsusega värvide kohandamiseks värviline ristkülik	Valige suure kontrastsusega värvide kohandamiseks värviline ristkülik	
Tekst	Tekst	
Hüperlingid	Hüperlingid	
Keelatud tekst	Keelatud tekst	
Valitud tekst	Valitud tekst	
Nupu tekst	Nupu tekst	
Taust	Taust	
kenda Loobu Rakenda Loobu		

Kui ükski pakutud kujundustest pole sinu jaoks täiuslik,

saad ise kohandada erinevate ekraani osade värve.

- Klõpsa värvilisel ristkülikul.

Selle kõrval on kirjas,

millist ekraani osa saad muuta.

Avaneb aken värvipaletiga.

- Liiguta kursor sulle meeldivale värvile

ja klõpsa selle värvi valimiseks.

- Klõpsa Valmis,
- et muudatus salvestada.
- Teiste ekraani osade muutmiseks

toimi sama moodi.

- Klõpsa Rakenda.

Avaneb aken.

- Kirjuta oma uue kujunduse nimi.
- Klõpsa Salvesta.

	Rohek	assinine		
RGB	~	•	#2C6E68	
RGB 44		Punane	#2C6E68	
RGB 44 110	~	Punane Roheline	#2C6E68	

Salvesta uue kujundusena	
Kujunduse nimi:	
1	
	Salvesta

Jutustaja sisse lülitamine

Tähelepanu: Jutustaja võimalust ei ole veel olemas eesti keeles.

-	Klõpsa	nupul	Jutustaja.	ţ	Jutustaja
---	--------	-------	------------	---	-----------

Jutustaja loeb kuuldavalt teksti, mis on sinu arvuti ekraanil.

Klõpsa lüliti	sisse. Sees				
	Jutustaja				
	Jutustaja on ekraanilugeja, mis kirjeldab ekraanil kuvatavaid andmeid, et saaksite seda teavet kasutada oma seadmes navigeerimiseks. Seda saab juhtida klaviatuuri, puudutuse ja hiirega.				
	Jutustaja kasutamine				
	Lūlita Jutustaja sisse				
	Väljas				
	Ava Jutustaja avaleht				
	Kuva Jutustaja täielik veebipõhine teejuht				
	Käivitamise suvandid				
	🗸 Luba Jutustaja käivitamiseks kiirklahv				
	Vajutage Windowsi logoga klahvi 🗰 + Ctrl + Enter Jutustaja sisse- või väljalülitamiseks.				
	Jutustaja käivitamine pärast sisselogimist				
	Jutustaja käivitamine enne sisselogimist kõigi kasutajate puhul				
	🧹 Jutustaja avalehe kuvamine Jutustaja käivitamisel				
	V Jutustaja avalehe minimeerimine süsteemsesse salve				
	Kui see ruut on märkimata, siis Jutustaja avaleht minimeeritakse tegumiribale.				
	Jutustaja hääle isikupärastamine				
	Hääle valimine				
	Microsoft Zira Desktop - English (United States) $$				
	Lisa veel hääli				

Jutustaja kasutamist saad alustada ja lõpetada ka siis,

kui vajutad klaviatuuril Windowsi klahvi + Ctrl + Enter.

- Jutustaja hääle vahetamiseks,

klõpsa hääle valimise menüül.

- Sulle soovitatakse erinevaid hääli.

Klõpsa häälel, mida eelistad.

Jutustaja hääle isikupärastamine Hääle valimine Microsoft Zira Desktop - English (United States) ~

Sa võid muuta hääle kiirust, hääle helikõrgust ja hääle tugevust.

Selleks klõpsa vastavale liugribale ja

vajuta klaviatuuril paremat või vasakut noole klahvi.

Jutustaja hääle isikupärastamine
Hääle valimine
Microsoft Zira Desktop - English (United States) $$
Lisa veel hääli
Hääle kiiruse muutmine
Hääle kiiruse muutmiseks vajutage klahvi Jutustaja + plussmärgiga klahvi (+) või klahvi Jutustaja + miinusmärgiga klahvi (-).
Hääle helikõrguse muutmine
Hääle helitugevuse muutmine
Hääle helitugevuse muutmiseks vajutage klahvi Jutustaja + CTRL +
plussmärgiga klahvi (+) või klahvi Jutustaja + CTRL + miinusmärgiga klahvi (-).
🗸 Jutustaja kõne ajal muude rakenduste helitugevuse vähendamine
Valige Jutustaja hääle kuulamise koht
Vaikeheliseade $\checkmark$

Kuulamise parandamine

- Klõpsa nupul Heli, et muuta oma arvuti paremini kuulatavaks

või kasutada arvutit ilma helita. 🗤 Heli

- Arvuti helitugevuse muutmiseks

klõpsa liugribal ja vajuta klaviatuuril parema noole klahvi,

et muuta helitugevus kõvemaks.

Vajuta vasaku noole klahvi, et muuta helitugevus nõrgemaks.

Seadme kõla paran	damine	
Seadme helitugevuse muu ປຸ່າງ		52 %

- Klõpsa Lülita sisse monoheli lülitil,

et ühendada vasak ja parem helikanal üheks kanaliks.

- Nähtavate märguannete näitamise viisi valimiseks,

klõpsa menüül Valige visuaalsete teatiste kuvamisviis.

- Klõpsa eelistatud valikul.

Seadme kasutamise lihtsamaks muutmine ilma helita

- Klõpsa nupul **Subtiitrid.**

CC Subtiitrid

Subtiitrid näitavad heli tekstina.

Windows kasutab selle sõnana "pealdis".

Sa võid muuta subtiitrite värvi,
 läbipaistvust, laadi, suurust ja efekte.
 Selleks klõpsa vastaval menüül
 ja vali oma soovitud eelistus.

Muudatuse mõju näed subtiitri eelvaates. Eelvaade asub akna ülemises osas.

Sama moodi saad muuta
 subtiitrite tausta ja hämardada akna sisu.

Subtiitrid	
Saate lihtsustada seadme kasutam	ist ilma helita, kuvades heli tekstina.
Eelvaade	
Rippmenüüdes saate valida, kuidas	s subtiitrid Windowsis kuvatakse.
Pealdised naeva	d välja sellised
Muuda pealdise fonti Pealdise vārv	
Valge	~
Pealdise läbipaistvus	
Läbipaistmatu	$\sim$
Pealdise laad	
Seriifideta proportsionaalkiri	
Pealdise suurus	
150%	$\sim$
Pealdise efektid	

Subtiitrid
Pealdise efektid
Tõstetud 🗸
Muuda pealdise tausta
Lisa tekstile taust, et parandada kontrasti ja teha tekst loetavamaks.
Pealdise taustavärv
Must
Pealdise tausta läbipaistvus
Läbikumav V
Hämarda akna sisu
Lisa tekstile taust, et parandada kontrasti ja teha tekst loetavamaks.
Akna värv
Vaikesäte $\checkmark$
Akna läbipaistvus
Vaikesäte ~
1

Arvutiga suhtlemise parandamine

- Klõpsa nupul **Kõne**, 🖳 Kõne

et suhelda arvutiga oma hääle abil.

- Kirjutamise asemel rääkimiseks,

vajuta Windowsi klahvi + H ja räägi aeglaselt ja selgelt.

ja selgelt ja aeglaselt rääkimine.

Nii on võimalik dikteerida teksti ja kontrollida arvutit,

kasutades selleks ainult oma häält.

See võimalus on vähestes keeltes: inglise, prantsuse, saksa,

jaapani, mandariini ja hispaania keeles.

- Selle tööriista sisse ja välja lülitamiseks,

klõpsa lüliti Lülitage kõnetuvastus sisse. 🗢 Sees

Kõnetuvastust saad sisse ja välja lülitada kasutades klaviatuuri,

kui vajutad korraga Windowsi klahvi + Ctrl + S.

+ Ctrl + s

Kirjutamise ja kiirkäskluste tegemise lihtsamaks muutmine

- Klõpsa nupul Klaviatuur. 📟 Klaviatuur

Kui sinu jaoks on keeruline kirjutada klaviatuuril

ja eelistad kasutada hiirt,

võid sisse lülitada ekraaniklaviatuuri.

See tähendab, et klaviatuuri pilt ilmub sinu ekraanile.

Kirjutamiseks pead klõpsama hiirega sümboleid.

- Klaviatuuri sisse- ja väljalülitamiseks,

klõpsa lülitit Ekraaniklaviatuuri kasutamine.

Klaviatuur püsib ekraanil seni, kuni selle sulged.

💐 Ekraa	aniklavi	atuur																		_	×
Esc	~	. !	1	"	2	#	¤ 3	4	%	& 5	6	7	8	9 =	0 ?	+	, ×		Home	PgUp	Nav
Tab		q	W		е		r	t		у	u	i	0	р	ü	õ	E	inter	End	PgDn	Üles
Caps		а		S		d	f		g	h	j	k	I	ö	ä	*			Insert	Pause	Alla
Shift		> <	Z		х		с	V		b	n	m				$\wedge$	Shift	Del	PrtScn	ScrLk	Dokk
Fn	Ctrl			Alt									AltGr	Ctrl	<	$\sim$	>		Suvandid	Spikker	Sulata

Sulgemiseks klõpsa 🗙 ,

mis asub klaviatuuril üleval vasakus nurgas.

- Ekraaniklaviatuurile info sisestamise viisi muutmiseks

Suvandid

vali avatud klaviatuurilt klahv **Suvandid**.

- Klõpsa omale sobival valikul:

Kasuta klõpsamisheli:

kasuta seda võimalust,

et klahvid teeksid häält,

kui vajutad nende peale.

Kuva klahvid kuval liikumise

lihtsustamiseks:

kasuta seda võimalust,

et klahvid oleksid kirjutamise ajal esile tõstetud.

Lülita sisse numbriklahvistik:

kasuta seda võimalust,

et lisada oma klaviatuurile numbriklahvistik.

Klõpsa klahvidel:

kasuta seda võimalust, kui eelistad teksti kirjutamiseks

klõpsata ekraaniklaviatuuril.

Kuva klahvid kuval liikumise Lülita sisse numbriklahvistil	lihtsustamiseks «	
Ekraaniklaviatuuri kasutamine –		
O Höljumine klahvide kohal		
Hõljumise kestus:		Pikem
◯ Klahvide skannimine	1 sekund	
Skannimiskiirus:		
Kiirem		Aeglasem
	1 sekund	
Klahvi valimine:		
🖂 Kasuta juhtkangi, mär	ngupulti või muud mäng	guseadet
🖂 Kasuta klaviatuuri	Tühikuklahv	$\sim$
Kasuta hiireklõpsu		
Tekstiennustus		
🖂 Kasuta tekstiennustust		
🗹 Lisa ennustatud sõnad	e järele tühik	

Hõljumine klahvide kohal:

kasuta seda võimalust,

kui kasutad klahvile osutamiseks hiirt või pulti.

Osutatud klahvid kirjutatakse automaatselt.

Selleks pead hoidma kursorit teatud aja soovitud klahvide kohal.

Aega, kui kaua tuleb klahvile osutada,

saab muuta vastaval liugribal.

Klahvide skannimine:

kasuta seda võimalust, kui soovid,

et ekraaniklaviatuur tõstaks klahve üksteise järel esile.

Kui sinu soovitud klahv on esile tõstetud,

saad kirjutada soovitud tähemärgi oma valitud vahendiga

Tähemärkide kirjutamise vahendiks vali üks neist võimalustest:

- Juhtpult, mängupult või muu mänguseade.

- Klaviatuuri klahv: pead valima kõrvalt rippmenüüst klahvi.

Seda klahvi pead vajutama, et kirjutada soovitud tähemärk.

- Hiireklõps.

Kasuta tekstiennustust.

Kasuta seda võimalust, kui soovid,

et ekraaniklaviatuur soovitaks sulle sõnu kirjutamise ajal.

Nii sa ei pea ise sõna lõpuni kirjutama.

Sa pead klõpsama soovitatud sõnadel,

mis ilmuvad ekraaniklaviatuuri ülemises osas asuvale alale.

Lisa ennustatud sõnade järele tühik.

Kasuta seda võimalust, kui soovid,

et ekraaniklaviatuur lisaks ise tühiku

tekstiennustuse abil valitud sõnale.

Klõpsa OK, et salvestada muudatused.

Hiire juhtimine klaviatuuri abil

- Klõpsa nupul Hiir.

- Hiire sisse ja välja lülitamiseks, klõpsa lülitil. 🦲 Sees

 $\bigcirc$

Hiir

Klaviatuuri osa, mida kasutatakse,

on numbriklahvistik.

Hiir
Saate hiirekursori muuta nähtavamaks ja seda hõlpsamini juhtida.
Hiire juhtimine klaviatuuri abil
Hiireklahvide sisselülitamine numbriklahvistiku abil hiirekursori liigutamiseks
Sees
✓ Hiireklahvide kasutamine ainult siis, kui Num Lock on sisse lülitatud
✓ Hiireklahvide ikooni kuvamine tegumiribal
Kiirendamiseks hoidke all juhtklahvi (Ctrl) ja aeglustamiseks tõstuklahvi (Shift)
Kursorikiirus
Aeglane Kiire
Kursori kiirendus
Aeglane Kiire
Muude hiiresuvandite muutmine

Kursori kiiruse või kiirenduse muutmiseks klõpsa liugribal.
Vajuta paremat noolt, kui soovid muuta kursorit kiiremaks.
Vajuta vasakut noolt, kui soovid muuta kursorit aeglasemaks.
Soovitud muudatust saad teha ka liigutades tähist hiirega.

Klaviatuuri kiirkäsklused

Sissejuhatus

Klaviatuuri kiirkäsklus on klahv või klahvide kombinatsioon,

mis laseb sul teha asju, mida tavaliselt teed hiirega.

Kopeeri, kleebi ja muud üldised kiirkäsklused

Valitud osa lõikamiseks

vajuta korraga **Ctrl** ja **X**.

Ctrl	+[	х
------	----	---

Valitud osa kopeerimiseks

vajuta korraga Ctrl ja C.

Ctrl	+	С	
------	---	---	--

Valitud osa kleepimiseks

vajuta korraga Ctrl ja V.

Ctrl	+	v

Dokumendis või kaustas olevate kõikide osade valimiseks

vajuta korraga Ctrl ja A.

Ctrl	+	А	
------	---	---	--

Kaustas või töölaual rohkem kui ühe asja valimiseks,

või dokumendis teksti valimiseks,

vajuta korraga **Shift** ja **noolt**.

Nooli võid vajutada mitmeid kordi,

kuni kõik sinu soovitud üksused on valitud.

Valitud üksuse kustutamiseks ja selle prügikasti viskamiseks

Ctrl

vajuta korraga **Ctrl** ja **D**.

Ctrl	+	D	

Toimingu tagasi võtmiseks

vajuta korraga Ctrl ja Z.

Viimase tagas	i võtmise	toimingu	tühistami	iseks

vajuta korraga Ctrl ja Y.

Avatud rakenduste vahel liikumiseks

vajuta korraga Alt ja Tab.

+	Tab ↓	

Ekraanil näidatakse avatud rakenduste eelvaadet.

Saad valida vajaliku rakenduse, kui klõpsad sellel kursoriga.

Ζ

Avatud faili, veebilehe või programmi sulgemiseks

vajuta korraga Alt ja F4.

Töölaua näitamiseks ja peitmiseks

vajuta korraga Windowsi klahvi ja D.

Tagasi minemiseks

vajuta korraga Alt ja vasakut noole klahvi. 👘 +

Seda kiirkäsklust saad kasutada näiteks siis,

kui oled teinud vea Wordi dokumendi või video loomise ajal.

Samuti kui liigud mööda veebilehti

ja soovid minna tagasi eelmisele veebilehele.

Edasi minemiseks

vajuta korraga Alt ja paremat noole klahvi.

Tekstiploki valimiseks vajuta korraga Ctrl ja Shift

ja vajuta **nooli** üks kuni mitu korda,

kuni sinu soovitud tekst on valitud.

F4

公 Shift

D

- Kui vajutad paremat klahvi, valid teksti sõna haaval.

- Kui vajutad vasakut klahvi,

tühistad eelnevalt valitud teksti sõna haaval.

- Kui vajutad ülesnoolt,

valid teksti lõigu haaval,

alustades kursori asukohast suunaga ülespoole.

- Kui vajutad allanoolt,

valid teksti lõigu haaval,

alustades kursori asukohast suunaga allapoole.

Start menüü avamiseks vajuta Windowsi logoga klahvi.

Või vajuta korraga Ctrl ja Esc.

+ +

↔ Shift

公 _{Shift}

+

+

Ctrl

Ctrl

Terve dokumendi sisu valimiseks

vajuta korraga Ctrl ja A.

Valitud tekstil **paksu vormingu** kasutamiseks

vajuta Ctrl ja B korraga.

Valitud tekstil kursiivi ehk kaldkirja kasutamiseks

vajuta korraga Ctrl ja I.

Valitud tekstil **allakriipsutuse** kasutamiseks

vajuta korraga Ctrl ja U.

Tekstis suur-ja väiketähtede vahetamiseks

vajuta korraga **Shift** ja **F3**.

Kui tahad muuta sõna, rea või lõigu tähesuurust,

vajuta teksti valimiseks Shift ja nooli

ja seejärel vajuta Shift ja F3.

+ F3

+ U

公 _{Shift}

+

+ A

В

Ctrl

Ctrl

Ctrl

Teksti keskele joondamiseks

vajuta korraga Ctrl ja E.

Teksti vasakule joondamiseks	
vajuta korraga Ctrl ja L .	Ctrl + L
Teksti paremale joondamiseks	
vajuta korraga Ctrl ja R .	Ctrl + R
Dokumendi printimiseks vajuta korraga Ctrl ja P . Ctrl + P	

Ctrl

+ E

Arvuti ja IKT kasutamise alused

Lihtsas keeles teksti autorid: Beata Górska, Eleonora Di Liberto, Cátia Brôco, Julián Antonio Díaz-Toledo Gómez, Mª Sagrario López Sánchez, Mª Rosa Sánchez López Guerrero, Veronika Juknevičienė, Živilė Paulauskaitė, Roberta Piazza, Valentina Perciavalle, Simona Rizzari, Anna Krasnowska, Malle Oberpal, Kaja Vaabel.

Kujundajad: Martina Di Liberto, Sandra Belchior, Julián Antonio Díaz-Toledo Gómez, Tomaš Karnecki, Simona Rizzari, Piotr Grzegorz Bendiuk, Malle Oberpal, Kaja Vaabel.

Selle lihtsalt loetava teksti kontroll-lugemise tegi: M. Števnina.

Sissejuhatuse illustratsioonid https://pixabay.com/it/

https://accessibleinformationmaterial.blogspot.com

Kaasrahastas Euroopa Liidu programm "Erasmus+"

"Euroopa Komisjoni toetus käesoleva väljaande koostamisele ei tähenda väljaandes esitatud sisu kinnitamist. Väljaandes esitatud sisu peegeldab vaid autorite seisukohti. Euroopa Komisjon ei vastuta selles sisalduva teabe kasutamise eest."